

Ripszám Dóra¹

Gondolatok a tiltott toborzás hazai szabályozásáról

Thoughts on Domestic Regulation of Illegal Recruitment

Absztrakt

Magyarország Alaptörvényében alapelveként rögzítették, hogy „Magyarország a béke és a biztonság megteremtése és megőrzése, valamint az emberiség fenntartható fejlődése érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával”.² A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 146. § (1) bekezdésben rögzített fordulat a tiltott toborzás és az ehhez kapcsolódó magatartásokkal, míg a Btk. 146. § (2) bekezdés szerinti fordulat a fegyveres összeütközésben részt vevő idegen fegyveres szervezetben történő önkéntes részvétellel szemben lép fel.³

A tanulmányban elsőként a tiltott toborzás magyar Büntető Törvénykönyvben elfoglalt helyét mutatjuk be, majd a béke és a háború tárgyalása következik. A tanulmány feltárja a tiltott toborzás első és második fordulatának speciális jegyeit, végül pedig egy jogesetet ismertetünk.

Kulcsszavak: tiltott toborzás, háború, idegen fegyveres szervezet

Abstract

The Fundamental Law of Hungary states as such a principle that: „In order to create and maintain peace and security, and to achieve the sustainable development of humanity, Hungary shall strive for cooperation with all the peoples and countries of the world.”⁴

¹ PhD-hallgató, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi Tanszék, e-mail: ripszam.dora@pte.hu

² Alaptörvény Q) cikk (1) bekezdése.

³ KARSAI 2019: 314.

⁴ Alaptörvény Q) cikk (1) bekezdése.

Section 146(1) of Act C of 2012 on the Criminal Code deals with illegal recruitment and related behaviours, Section 146(2) acts against voluntary participation in a foreign armed body participating in an armed conflict.⁵

The study first presents the place of illegal recruitment in the Hungarian Civil Code, followed by a discussion of peace and war. The study reveals the special characteristics of the first and second round of illegal recruitment, and finally a legal case is also described.

Keywords: illegal recruitment, war, foreign armed body

Bevezetés

„Magyarország a béke és a biztonság megteremtése és megőrzése, valamint az emberiség fenntartható fejlődése érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával.”⁶

Annak ellenére, hogy a fegyveres konfliktusok során bizonyos magatartások tilalma több évszázadra vezethető vissza, a háborús bűnök fogalma különösen a 19. század végén és a 20. század elején alakult ki, amikor a nemzetközi humanitárius jogot kodifikálták.⁷ A zsoldosok tevékenysége – csakúgy, mint a tiltott toborzás valamennyi formája – olyan káros gyakorlat, amely az utóbbi időben aggasztóan növekvő tendenciát mutat világszerte. Ennek oka abban rejlik, hogy az elmúlt években a világ különböző régióiban (Ukrajna, Szíria, Líbia stb.) zajlottak és zajlanak ma is katonai konfliktusok.⁸

2022. február 24-én Oroszország megtámadta Ukrajnát, aminek következtében számos nemzetközi hírportál számol be arról, hogy az orosz–ukrán konfliktus kapcsán megnövekedett az emberiség elleni, valamint a háborús bűncselekmények elkövetésének gyakorisága. Hazánkban a háborús bűncselekmények vonatkozásában – a jelen konfliktust tekintve – a tiltott toborzásnak van relevanciája.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.) 146. § (1) bekezdésben rögzített fordulat a tiltott toborzás és az ehhez kapcsolódó magatartásokkal, míg a Btk. 146. § (2) bekezdés szerinti fordulat a fegyveres összeütközésben részt vevő idegen fegyveres szervezetben történő önkéntes részvétellel szemben lép fel. A Btk. 146. § (2) bekezdés szerinti tényállásának büntetendővé nyilvánításának nemzetközi jogi alapját a zsoldosok toborzása, felhasználása és finanszírozása tárgyában 1989. december 4-én New Yorkban elfogadott ENSZ-egyezmény teremtette meg, amely egyezmény 2. cikke értelmében bűncselekményt követ el az, aki zsoldosokat toboroz, felhasznál, finanszíroz vagy őket kiképz.⁹

A Btk. 146. § (3) bekezdése értelmében: „Ha a Magyarország területén idegen fegyveres szervezetbe katonai szolgálatra, katonai érdekű egyéb szolgálatra toborzott vagy ilyen szolgálatra közvetített személy a tizennyolcadik életévét nem töltötte be,

⁵ KARSAI 2019: 314.

⁶ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) Q) cikk (1) bekezdése.

⁷ United Nations [é. n.].

⁸ MACOVEI 2021: 323.

⁹ KARSAI 2019: 314.

a toborzó vagy közvetítő személy két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”¹⁰ Gyermekek ezreit toborozzák és használják fel fegyveres konfliktusokban szerte a világon. 2005 és 2020 között több mint 93 ezer gyermek vonatkozásában bizonyosodott be, hogy a konfliktusban részt vevő felek toborozták és használták fel őket, azonban a valós esetek száma valószínűsíthetően jóval magasabb. A gyakran „gyermekkatona” nevezett fiúk és lányok a kizsákmányolás és bántalmazás számtalan formáit kénytelenek elszenvedni. A gyermekeket nem csupán katonaként használják, hanem felderítőként, szakácsként, hordárként, őrként, hírnökként stb., sokan, különösen a lányok, nemi alapú erőszaknak is ki vannak téve.¹¹ A fentiekből következik, hogy a jogirodalomban használt „gyermekkatona toborzásának” célzata lényegesen szélesebb körű, mint a felnőtteké, fontos továbbá megjegyezni, hogy a toborzási módszerek is jelentős eltérést mutatnak.

A tiltott toborzás helye a magyar Büntető Törvénykönyvben

A 2000. március 1. napjáig hatályos jogszabály „Bűncselekmény a népek szabadsága ellen” elnevezéssel rendelte büntetni azt a magyar állampolgárt, aki önként belépett népelnyomó fegyveres alakulatba. A Régi Btk. (a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény) 154. §-át a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1999. évi CXX. törvény módosította.¹² 2000. március 1. napjától a tényállás új megnevezése tiltott toborzás lett, majd később a büntető jogszabályok módosításáról szóló 2004. évi CXXXI. törvény jelentősen módosította a tényállást.¹³

A hatályos Btk. XIV. fejezete tartalmazza a háborús bűncselekményeket, amely fejezetben a törvényhozó azokat a bűncselekményeket szabályozza, amelyek elsősorban a nemzetközi hadijogot sértik, azonban az egyes tényállásokban a humanitárius jog elvei is előtérbe kerülnek.¹⁴

A Btk. XIV. fejezete a következő tényállásokat tartalmazza:¹⁵

- Tiltott toborzás
- Fegyverszünet megszegése
- Hadikövet elleni erőszak
- Védett személyek elleni erőszak
- Túlélők megölésére utasítás
- Élő pajzs használata
- Tiltott sorozás
- Védett tulajdon elleni támadás
- Háborús fosztogatás
- Nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása
- Humanitárius szervezet elleni támadás

¹⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló törvény 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 146. § (3) bekezdése.

¹¹ Unicef 2021.

¹² MAKAI 2004: 211.

¹³ A büntető jogszabályok módosításáról szóló törvény 2004. évi CXXXI. törvény 7. §-a.

¹⁴ TÓTH-NAGY 2014: 30.

¹⁵ Btk. 146–158. §-a.

- Visszaélés a nemzetközi jog által védett jelvénnel vagy jelzéssel
- Egyéb háborús bűntett

Ezenfelül a Btk. e fejezetén belül szabályozza az előjáró vagy hivatali vezető felelőségére vonatkozó szabályokat is.¹⁶

A Btk. mindenekelőtt azokat a bűncselekményeket rögzíti, amelyek a béke ellen irányulnak, ezek pedig a következők:

- a tiltott toborzás (146. §);
- a fegyverszünet megsértése (147. §);
- a hadikövet elleni erőszak (148. §).¹⁷

A háború és a béke

A háborús bűncselekmények tárgyalása kapcsán elengedhetetlen a háború, valamint a béke fogalmának tisztázása.

Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy „Magyarország a béke és a biztonság megteremtése és megőrzése, valamint az emberiség fenntartható fejlődése érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával”.¹⁸ Az Alaptörvényhez fűzött Indoklás szerint az Alaptörvény mintegy külkapcsolati alapelveként fogalmazza meg Magyarország törekvését a világ valamennyi népével és országával való együttműködésre.¹⁹

A tiltott toborzás jogi tárgya nem más, mint maga a béke, azaz az államok, népek nyugodt, erőszakmentességen alapuló kapcsolata,²⁰ minősített esetében a béke mellett jogi tárgyként szerepel a kiskorúak védelméhez fűződő érdek is.²¹

A béke fogalmát a Btk. nem határozza meg, az az államok, népek kapcsolatában értelmezhető, az államok, a népek „viszonylagosan” nyugodt, erőszakmentes kapcsolatát fejezi ki.²² A békét és a háborút általában együtt emlegetjük, a kettőt fogalompárként szoktuk használni, és a békét közkeletű módon a háború után következő állapotként képzeljük el.²³

A Btk. 459. § (1) bekezdés 10. pontja meghatározza a háború fogalmát, miszerint „háború:

- a) a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben, az 1949. évi augusztus hó 12. napján kelt nemzetközi egyezmények közös 2. és 3. Cikkében, valamint ezen egyezmények I. Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. Cikkének 4. bekezdésében meghatározott helyzetek,
- b) az a) pontban említett egyezmények II. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. Cikkében meghatározott helyzetek,

¹⁶ Btk. 159. §-a.

¹⁷ TÓTH-NAGY 2014: 31.

¹⁸ Alaptörvény Q) cikk (1) bekezdése.

¹⁹ Alaptörvényhez fűzött Indoklás.

²⁰ TÓTH-NAGY 2014: 31.

²¹ GÖRGÉNYI et al. 2020: 41.

²² BELOVICS-MOLNÁR-SINKU 2021: 51.

²³ FRENYÓ [é. n.].

- c) a hadiállapot,
- d) a szükségállapot,
- e) a háborús és a katonai bűncselekmények esetében a Magyar Honvédség külföldi alkalmazása is".²⁴

A háború kiterjed mind a nemzetközi, mind a nem nemzetközi fegyveres konfliktusokra, függetlenül attól, hogy történt-e hadüzenet, vagy sem.²⁵

A tiltott toborzás első fordulata

A Btk. 146. § (1) bekezdés szerint: „Aki a Magyarország területén idegen fegyveres szervezetbe – szövetséges fegyveres erőn kívül – katonai szolgálatra, katonai érdekű egyéb szolgálatra toboroz, vagy ilyen szolgálatra vállalkozókat közvetít, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”²⁶

A Btk. 146. § (1) bekezdés esetében elkövetési magatartás a toborzás idegen fegyveres szervezetbe katonai szolgálatra, katonai érdekű egyéb szolgálatra, vagy vállalkozók közvetítése ilyen szolgálatra.

A toborzás idegen fegyveres szervezetbe a tényleges katonai szolgálatra, illetve katonai érdekű egyéb szolgálatra való felhívás. A törvény ezzel a széles megfogalmazással az összes lehetséges katonai tevékenységet magába kívánja foglalni.²⁷ A toborzás aktív magatartással megvalósuló felhívás, amelynek célja, hogy a felhívottak – akár konkrét személyek, akár általános jellegű felhívással a cél megjelölésével bárki – az idegen fegyveres erőhöz katonai szolgálatra, katonai érdekű egyéb szolgálatra vagy katonai kiképzésre önként csatlakozzanak.²⁸ A toborzás lényegében önkéntes csatlakozásra való felhívás.²⁹ A magatartás lehet például agitálás, meggyőzés vagy szervezkedés.³⁰ A toborzás különböző módokon valósítható meg, például szóban, írásban, tömegkommunikációs eszközökön keresztül.³¹ A toborzás történhet az idegen fegyveres szervezet megbízásából, ellenszolgáltatás nélkül vagy anyagi haszonszerzés céljából.³²

A közvetítés a katonai szolgálatra önkéntesen vállalkozóknak az idegen fegyveres szervezethez vagy más toborzókhöz történő irányítása, ajánlatok közvetítése, találkozók szervezése, kapcsolatfelvétel elősegítése.³³ Ilyen cselekmény lehet többek között a felhívás, ajánlat közzététele, továbbítása, egyeztetés, valamint az információcsere.³⁴

²⁴ Btk. 459. § (1) bekezdés 10. pontja.

²⁵ CZINE 2016: 233.

²⁶ Btk. 146. § (1) bekezdés.

²⁷ GELLÉR 2013: 47–104.

²⁸ KARSAI 2019: 314.

²⁹ HUSZÁR 2022: 315.

³⁰ GELLÉR 2013: 47–104.

³¹ Pécsi Ítéletábla Bf. I. 85/2004/6.

³² BELOVICS–MOLNÁR–SINKU 2021: 52.

³³ KARSAI 2019: 314.

³⁴ GELLÉR 2013: 47–104.

A közvetítést akár megelőzheti toborzás is, de anélkül is megvalósulhat az elkövetési magatartás eme fordulata.³⁵

A katonai szolgálat az idegen szervezet fegyveres eszközökkel megvalósítandó céljának/céljainak a közvetlen végrehajtását, a katonai érdekű egyéb szolgálat a katonai szolgálat feltételeit biztosító nem katonai, nem fegyveres feladatok ellátását jelenti. E tág megfogalmazással a tevékenységek az idegen fegyveres szervezet rendeltetésszerű működése által érintett teljes tevékenységi kört felölelik.³⁶

Az elkövetési magatartások csak akkor tényállásszerűek, ha azokat az idegen fegyveres szervezetbe való toborzással, közvetítéssel valósítja meg az elkövető.³⁷ Fegyveres szervezet az olyan szervezet, amely céljainak megvalósításához fegyvert vagy robbanó-, sugárzóanyagot is igénybe vesz, tagjai – legalább részben – fegyveres személyek.³⁸ Fegyveres az a személy „aki működőképes lőfegyvert, robbanóanyagot, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, vagy a bűncselekményt az a)–d) pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követi el.”³⁹ A fegyveres szervezet lehet mind reguláris, mind irreguláris, így nincs annak jelentősége, hogy legálisan működik-e, avagy sem.⁴⁰ A bűncselekmény megvalósulásának tehát nem feltétele az, hogy önálló, elismert államalakulat álljon az idegen fegyveres szervezet mögött, elegendő az, hogy olyan szervezettel rendelkezzen, amelynek célja katonai, fegyveres jellegű.⁴¹

Az idegen fegyveres szervezet lehet idegen fegyveres erő, fegyveres szervezet – akár más állam által létrehozott –, de lehet akár pusztán fegyveres személyek csoportja is.⁴² Idegen fegyveres szervezet – a szövetséges fegyveres erők kivételével – a külföldi állam által létrehozott és fenntartott fegyveres szervezet, továbbá a nem külföldi állam által, elsősorban háborús, politikai, vallási célokra létrehozott fegyveres szervezet is. Idetartoznak azok a szervezetek is, amelyeket NATO-szövetséges állam területén hoztak létre, vagy elsősorban annak területén működnek, de amelyek létrehozásában és fenntartásában az adott állam hivatalosan nem vett, illetve nem vesz részt (például az ETA).⁴³

Értelemszerűen nem minősülnek idegen szervezetnek a magyar állam által létrehozott és fenntartott fegyveres szervezetek, valamint törvény alapján nem tényállásszerű a szövetséges fegyveres erőkbe történő toborzás vagy a közvetítés sem.⁴⁴ Nem idegen Magyarország fegyveres szervezete, testülete, így a Magyar Honvédség, Magyarország rendőrsége, a rendvédelmi szervek, a katasztrófavédelem, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a büntetés-végrehajtási szervezet, valamint a törvény által külön kiemelt szövetséges fegyveres erők.⁴⁵

³⁵ KARSAI 2019: 314.

³⁶ BELOVICS–MOLNÁR–SINKU 2021: 52.

³⁷ CELLÉR 2013: 47–104.

³⁸ BELOVICS–MOLNÁR–SINKU 2021: 52.

³⁹ Btk. § (1) bekezdés 5. pontja.

⁴⁰ GÖRGÉNYI et al. 2020: 41–42.

⁴¹ B.155/2017/39.

⁴² KARSAI 2019: 315.

⁴³ TÓTH–NAGY 2014: 31.

⁴⁴ TÓTH–NAGY 2014: 31.

⁴⁵ BELOVICS–MOLNÁR–SINKU 2021: 51.

A szövetséges fegyveres erőbe való toborzás nem tilalmazott.⁴⁶ A Btk. 459. § (3) bekezdése kimondja, hogy: „Ahol e törvény honvédet, műveleti területet, szövetséges fegyveres erőt vagy békefenntartást említ, azon a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló törvényben meghatározott fogalmakat kell érteni.”⁴⁷ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2021. évi CXL. törvény (Hvt.) 3. § 27. pontja értelmében szövetséges fegyveres erők „a kölcsönös katonai fegyveres segítségnyújtás kötelezettségét tartalmazó hatályos nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió szerződése szerint a Magyarországgal szövetséges államok fegyveres erői, valamint az e nemzetközi szerződések alapján, a NATO, illetve az Európai Unió által vagy jóváhagyásával létrehozott közös katonai szervezetek”.⁴⁸

A tiltott toborzás alaki bűncselekmény, befejezetté válik az elkövetési magatartás tanúsításával.⁴⁹ Nem szükséges az, hogy a toborzással vagy közvetítéssel érintett személy ténylegesen belépjen az adott szervezetbe, sőt az sem releváns, hogy az érintett személy az elkövető magatartásának köszönhetően be kíván-e lépni.

A tiltott toborzás második fordulata

A Btk. 146. § (2) bekezdése alapján: „Az (1) bekezdés szerint büntetendő az a magyar állampolgár, aki – szövetséges fegyveres erőn kívül – nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres összeütközésben részt vevő idegen fegyveres szervezetbe önként belép, erre ajánlkozik, vagy ilyen fegyveres szervezetben kiképzésen vesz részt.”⁵⁰

A Btk. 146. § (2) bekezdés elkövetési magatartása a – szövetséges fegyveres erőn kívül – nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres összeütközésben részt vevő idegen fegyveres szervezetbe történő önkéntes belépés, az arra történő ajánlkozás, vagy az ilyen fegyveres szervezet kiképzésén történő részvétel.

Az idegen fegyveres szervezetbe való önként belépés azt feltételezi, hogy az elkövető az adott szervezet tevékenységében korábban nem vett részt. Az idegen fegyveres szervezetbe történő önként belépésre történő ajánlkozás esetében az önkéntes belépés realizálódására még nem került sor. E fordulat harmadik elkövetési magatartása a kiképzésen történő részvétel idegen fegyveres szervezetben.

Az önkéntességnek ki kell kiterjednie mind a belépésre, az ajánlkozásra, mind pedig a kiképzésben történő részvételre.⁵¹ E magatartások csak és kizárólag aktív cselekmények lehetnek.⁵²

A bűncselekmény tényállásszerűsége azon fordulatának feltétele, hogy az idegen fegyveres szervezet nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres összeütközésben vegyen részt.⁵³

⁴⁶ KARSAI 2019: 315.

⁴⁷ Btk. 459. § (3) bekezdése.

⁴⁸ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről 2021. évi CXL. törvény 3. § 27. pontja.

⁴⁹ GELLÉR 2013: 47–104.

⁵⁰ Btk. 146. § (2) bekezdése.

⁵¹ KARSAI 2019: 315.

⁵² GELLÉR 2013: 47–104.

⁵³ KARSAI 2019: 315.

A nemzetközi fegyveres összeütközés esetei:

- a háború, a megüzent háború;⁵⁴
- minden más fegyveres összeütközés akkor is, ha a hadiállapot fennállását az államok közül valamelyik nem is ismeri el;⁵⁵
- megszállás, abban az esetben is, ha ez a megszállás nem ütközik semmiféle katonai ellenállásba;⁵⁶
- azok a fegyveres összeütközések, amelyek során a népek az önrendelkezési joguk gyakorlása során a gyarmati uralom, az idegen megszállás és a fajüldöző rezsimek ellen harcolnak.⁵⁷

Nem nemzetközi fegyveres összeütközés például a polgárháború, a zavargások, a belső feszültségek.⁵⁸ James Fearo szerint a polgárháború „egy országon belül, szervezett csoportok által vívott fegyveres konfliktus, amelynek célja a központi vagy a regionális hatalom megszerzése vagy a kormányzati politika megváltoztatásának kikényszerítése”.⁵⁹

A bűncselekmény ezen alapesete a zsoldosszolgálat tilalmához köthető.⁶⁰ Hazánk e magatartás bűncselekménnyé nyilvánításával az 1989. évi ENSZ Egyezményben foglalt kötelezettségének tesz eleget, mégpedig olyan módon, hogy a magyar szabályozás az Egyezményben foglaltaknál tágabb, nevezetesen – sajátos módon – nem kívánja meg az elkövető részéről a haszonszerzési célt, azaz az anyagi ellenszolgáltatás érdekében történő magatartást, ami pedig a zsoldosság immanens eleme.⁶¹

A tiltott toborzás második fordulata kapcsán az idegen fegyveres szervezetbe való önkéntes belépés realizálódása szükséges, azonban a fegyveres szervezetbe történő önkéntes belépésre való ajánlkozás, vagy ilyen fegyveres szervezetben kiképzésen történő részvétel szintén megvalósul magával a magatartás tanúsításával.

Egy jogeset ismertetése a tiltott toborzás kapcsán

Tekintettel arra, hogy a jelenleg zajló orosz–ukrán konfliktus kapcsán még nem beszélhetünk a tiltott toborzás vonatkozásában lezárt büntetőügyekről, erre tekintettel kerül ismertetésre a Donyecki Népköztársaság által fenntartott fegyveres egységbe belépő magyar állampolgár esete.

2014. március elején Ukrajna keleti részén oroszbarát és kormányellenes tüntetések kezdődtek, amelyek fegyveres konfliktussá eszkalálódtak. 2014. április 7. napján

⁵⁴ 1949. évi I. Genfi Egyezmény (I. Genfi Egyezmény), 2. cikke. Idézi: SZALAI 2012: 34.

⁵⁵ I. Genfi Egyezmény 2. cikk. Idézi SZALAI 2012: 34.

⁵⁶ I. Genfi Egyezmény 2. cikk. Idézi SZALAI 2012: 34.

⁵⁷ 1949. évi Genfi Egyezményeket kiegészítő 1977. évi I. Jegyzőkönyv, 1. cikke. Idézi: SZALAI 2012: 34.

⁵⁸ CSAPÓ 2009: 91.

⁵⁹ FEARON 2007: [é. n.] Idézi TÁLAS 2013: 8.

⁶⁰ TÓTH–NAGY 2014: 32.

⁶¹ GÖRGÉNYI et al. 2020: 42.

kikiáltották a Donyecki Népköztársaságot.⁶² A szakadárak célja az Ukrajnától való elszakadás és Oroszországgal való egyesülés.⁶³

Az elsőfokú ítélet rögzíti, hogy a 2014. április 7. napján kikiáltott Donyecki Népköztársaság nem rendelkezik sem önálló állami szuverenitással, sem pedig nemzetközi jogalanyisággal, azt sem az ENSZ, sem más nemzetközi szervezet nem ismerte el önálló államként. A kvázi államalakulattal Magyarország semmilyen szövetségi viszonyban nem áll. A vádlott elhatározta, hogy a háborús térségébe utazik, és ott csatlakozik a szakadár fegyveres erőkhöz, abból a célból, hogy a fegyveres harcokban részt vegyen, ennek érdekében az interneten érdeklődött a kijutás lehetséges módjairól, illetve magyarországi oroszokkal kereste a kapcsolatot, 2015-ben beutazásra jogosító turistavízumot igényelt és kapott. A vádlott 2015. szeptember 28. napján, saját elhatározásából belépett a Donyecki Népköztársaság hadseregébe, a szerződéssel egyéves katonai szolgálatra vállalt kötelezettséget, a vádlott a belépést követően később katonakönyvet kapott, és ismeretlen összegű zsoldban is részesült. 2016. szeptember 8. napján az elkövető újabb, egyéves szolgálatra szóló szerződést írt alá.⁶⁴

A vádlott a fenti cselekményével megvalósította a Btk. 146. § (2) bekezdés 1. fordulataiba ütköző, de az (1) bekezdés szerint büntetendő tiltott toborzás büntettét: tiltott toborzás büntettét követi el az a magyar állampolgár, aki – szövetséges fegyveres erőn kívül – nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres összeütközésben részt vevő idegen fegyveres szervezetbe önként belép, erre ajánlkozik, vagy ilyen fegyveres szervezetben kiképzésen vesz részt. A fenti tényállási elemek a vádlott és cselekménye kapcsán maradéktalanul megvalósultak, az alábbiak szerint:

- az elkövető csak és kizárólag magyar állampolgár lehet, és a vádlott a cselekmény elkövetésekor is magyar állampolgár volt;
- a vádlottat semmilyen formában nem kényszerítették a belépésre, sem egyéb kényszerítő körülmény nem állt fenn, amely alapján arra lehetne következtetni, hogy nem saját elhatározásából lépett be a fegyveres szervezetbe, a külföldre távozása és a fegyveres szervezetbe belépése a harcokban való részvétel érdekében történt, saját elhatározásából;
- a megállapított elkövetési magatartás a fegyveres szervezetbe történő belépés, de már az előkészületi jellegű ajánlkozás, kiképzésen részvétel is. A vizsgált jogesetben formálisan is megtörtént a fegyveres szervezetbe belépés, mivel a vádlottat fegyveres harcosként regisztrálták, katonakönyvet és szolgálati lőfegyvert is kapott;
- a fegyveres szervezet Magyarország (és a vádlott) szempontjából kétséget kizáróan „idegen” volt;
- a bűncselekmény megvalósulásának további feltétele, hogy a fegyveres szervezet, amelybe az elkövető belép, nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres összeütközésben vesz részt, a vádlott kifejezetten tudatában volt annak, hogy a térségben fegyveres harcok zajlanak;

⁶² PADÁNYI–TOMOLYA 2017: 67.

⁶³ DOMINEK 2016: 52.

⁶⁴ B.155/2017/39.

- a bűncselekmény csak szándékosan követhető el, ami azt feltételezi, hogy az elkövető tudata a fenti tényállási elemeket átfogja, a vizsgált jogesetben a vádlott célzatosan cselekedett.⁶⁵

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a tiltott toborzás bűncselekményének minősítését illetően helybenhagyta.⁶⁶

Összegzés

Magyarország Alaptörvénye alapelveként rögzíti, hogy „Magyarország a béke és a biztonság megteremtése és megőrzése, valamint az emberiség fenntartható fejlődése érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával”.⁶⁷

A Btk. 146. § (1) bekezdés esetében elkövetési magatartás a toborzás idegen fegyveres szervezetbe katonai szolgálatra, katonai érdekű egyéb szolgálatra, vagy vállalkozók közvetítése ilyen szolgálatra. A Btk. 146. § (2) bekezdés elkövetési magatartása a szövetséges fegyveres erőn kívül nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres összeütközésben részt vevő idegen fegyveres szervezetbe történő önkéntes belépés, az arra történő ajánlkozás, vagy az ilyen fegyveres szervezet kiképzésén történő részvétel.

A Btk. a 146. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott törvényi tényállások között a társadalomra veszélyesség tekintetében nem tesz különbséget, ugyanis a két eltérő elkövetési magatartás esetében a törvényhozó azonos büntetési tételkereteket határozott meg. A törvényhozó az objektív társadalomra veszélyességet értékeli, amikor eldönti, hogy bűncselekménnyé nyilvánítson-e bizonyos magatartást, a társadalomra veszélyesség fokát pedig az egyes cselekményekhez kapcsolódó jogkövetkezmény fejezi ki. Minél veszélyesebb a társadalomra egy adott bűncselekmény, a törvényhozó annál súlyosabb büntetés kiszabását teszi lehetővé. Mindezekből következik, hogy ha a két eltérő magatartással megvalósuló bűncselekményre a Btk. azonos büntetési tételkeretet ír elő, akkor a társadalomra veszélyességük is csak azonos lehet.⁶⁸

A büntető törvényhozást a kriminálpolitika irányítja (például új bűncselekmények törvényi tényállásainak megalkotásával, a büntetési tételek felemelésével vagy csökkentésével stb.), azonban a jogalkalmazásban csupán mérsékelt szerepe van.⁶⁹ Elképzelhetőnek tartom, hogy a tiltott toborzás elkövetésének megnövekedett esetszáma a kriminálpolitikára hatást gyakorol és a büntetési tétel felemeléséhez vagy akár új minősített eset bevezetéséhez vezet.

⁶⁵ B.155/2017/39.

⁶⁶ Pécsi Ítéltábla Bf.I.19/2018/6. szám.

⁶⁷ Alaptörvény Q) cikk (1) bekezdése.

⁶⁸ Pécsi Ítéltábla Bf.19/2018/6.

⁶⁹ GÁL 2019: 295–296.

Irodalomjegyzék

1949. évi Genfi Egyezményeket kiegészítő 1977. évi I. Jegyzőkönyv
 1949. évi I. Genfi Egyezmény
 2004. évi CXXXI. törvény a büntető jogszabályok módosításáról
 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
 2021. évi CXL. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről
 Alaptörvényhez fűzött Indoklás
 B.155/2017/39.
 BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál (2021.): *Büntetőjog II. Különös rész.* 8., hatályos kiadás. Budapest: HVG-ORAC.
 CZINE Ágnes szerk. (2016): *Az új Btk. és a kapcsolódó jogforrások, bírósági iránymutatók.* Budapest: HVG-ORAC.
 CSAPÓ Zsuzsanna: *Nemzetközi jogi védőháló a fegyveres konfliktusokban érintett gyermekek oltalmára.* PhD-disszertáció. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Online: <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/csapo-zsuzsanna/csapo-zsuzsanna-vedes-ertekezes.pdf>
 DOMINEK Attila (2016): Az ukrán biztonság- és védelempolitika változásai. *Honvédségi Szemle*, 144(6), 48–56. Online: http://real.mtak.hu/124142/1/HSZ_2016_144_6_Dominek_Attila.pdf
 FEARON, James (2007): Iraq's Civil War. *Foreign Affairs*, 86(2), 2–15. Online: <https://web.stanford.edu/group/fearon-research/cgi-bin/wordpress/wp-content/uploads/2013/10/iraqcivilwar.pdf>
 FRENÝÓ Zoltán [é. n.]: A béke filozófiája. In *Oknyomozó tudomány.* Tudományos Mozaik (13). Budapest: Tomori Pál Főiskola, 177–191. Online: http://real.mtak.hu/71215/1/Frenyo_Zoltan_A_beke_filozofiaja_u.pdf
 GÁL István László (2019): A gazdaságpolitika és a kriminálpolitika kölcsönhatásai. *Miskolci Jogi Szemle*, 14(2) különszám, 1. kötet, 295–296. Online: www.mjzs.uni-miskolc.hu/files/6560/30_galistvanlaszlo_t%C3%B6rdelt.pdf
 GELLÉR Balázs József (2013): Háborús bűncselekmények. In POLT Péter (szerk.): *Új Btk. kommentár, 3. kötet. Különös rész.* Budapest: Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó, 47–104.
 GÖRGÉNYI Ilona et al. (2020): *Magyar büntetőjog. Különös rész.* 2., átdolgozott kiadás. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft.
 HUSZÁR Julianna (2022): Emberkereskedelem újragondolva – a 2020. július 1-jén hatályba lépett rendelkezések hatékonysága ügyési szemmel. *Belügyi Szemle*, 70(2), 305–325. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.2.5>
 KARSAI Krisztina szerk. (2019): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Budapest: Wolters Kluwer.
 MACOVEI, Vera (2021): *Reflections on the Activity of Mercenaries in the Context of World Security.* International Symposium On War Studies, 2021. október 29–30. Online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/321-329_1.pdf
 Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.).
 MAKAI Lajos (2004.): A tiltott toborzás törvényi tényállásának értelmezési kérdései. In KORINEK László – KÓHALMI László – HERKE Csongor (szerk.): *Emlékkönyv Ferencz*

- Zoltán egyetemi adjunktus halálának 20. évfordulójára.* Pécs: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 211–217.
- PADÁNYI József – TOMOLYA János (2017): Háború és béke Ukrajnában, avagy keleten a helyzet változatlan. *Hadtudomány*, 27(1–2), 63–83. Online: http://real.mtak.hu/54739/1/HT_2017_63_83_u.pdf
- Pécsi Ítéltábla Bf. I. 85/2004/6.
Pécsi Ítéltábla Bf.19/2018/6.
- SZALAI Anikó (2012): *A fegyveres összeütközések hatása a nemzetközi szerződésekre.* PhD-disszertáció. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Online: https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/1376/1/Szalai_Aniko_PhD_disszertacio.pdf
- TÁLAS Péter (2013): *Politikai erőszakformák – terrorizmus.* Oktatási segédanyag. Budapest: Nemzeti Köszolgálati Egyetem. Online: <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfjs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/100139/349.pdf?sequence=1&is-Allowed=y%208.%20o>
- TÓTH Mihály – NAGY Zoltán szerk. (2014): *Magyar büntetőjog. különös rész.* Budapest: Osiris.
- Unicef (2021): *Children Recruited by Armed Forces or Armed Groups.* Online: www.unicef.org/protection/children-recruited-by-armed-forces
- United Nations [é. n.]: *War Crimes.* Online: www.un.org/en/genocideprevention/war-crimes.shtml